

A KÉZILABDA SPORTÁG UTÁNPÓTLÁS-NEVELÉSÉNEK FEJLŐDÉSE MAGYARORSZÁGON-PILOT STUDY

THE EVOLUTION OF THE HANDBALL TALENT CARE SYSTEM IN HUNGARY- PILOT STUDY

Juhász Bernadett¹, Bácsné Bába Éva²,

¹Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vidékfejlesztés, Turizmus- és Sportmenedzsment Intézet,
Debrecen

Összefoglaló

Az utánpótlás nevelés napjainkba kiemelkedően fontos szerepet játszik a kézilabdában. A Magyar Kézilabda Szövetség célja, hogy az egész országban minden egyesületnél az azonos korú gyermekek ugyanabban a képzésben részesüljenek. Ennek érdekében egységes utánpótlás nevelési rendszert vezet be. Jelen kutatás célkitűzése, hogy bemutassa a magyar kézilabda utánpótlás nevelési rendszerének fejlődését, különös tekintettel a Szakszövetség által bevezetett újításokra.

A kutatás módszere szakértői interjú volt. Öt szakértő válaszolt kérdéseinkre, akik korábban játékosok voltak, jelenleg utánpótlásedzők. A szakértők válaszai alapján össze lehetett hasonlítani a képzés régi és a jelenlegi helyzetét. Összességében az interjúk alapján megállapítható, hogy a sportág technikailag, taktikailag sokat fejlődött. Az oktatásában sok változás tapasztalható. Az új rendszert - a Korosztályos Kézikönyvet, az elektronikus és területi ellenőrzési rendszert - az interjúalanyok hasznosnak tartják. A szövetséghez hasonlóan a kutatás (pilot study) eredménye szerint is, az új egységes oktatási rendszer hosszútávon sikeresebb nemzetközi szereplést ígér.

Kulcsszavak: kézilabda, utánpótlás-nevelés, egységesített rendszer, pilot study

Abstract

Development of talents care systems plays an important role in handball today. The goal of the Hungarian Handball Association is to ensure that all children of the same age receive the same training throughout the country. The Association recently introduced a standard feed-back education system. The aim of this research was to demonstrate the evolution of the talent care system, especially the innovations introduced by the Association.

The research method was interviewing handball experts. Five experts answered our questions, former elite players, currently coaches. Based on their responses, it was possible to compare the old and the current status of the training programmes. We may conclude, that the structure of handball training has significantly developed both technically and tactically. Professionals agree, that there are a number of changes have occurred in the theory and methodology of handball.

The newly introduced regional, electronic control system – described in the Age Handbook were considered to be useful by the interviewees. According to the results of our pilot study, the new unified educational training system may result in a more successful international presence in the long term.

Keywords: handball, talent care, unified system, pilot study

BEVEZETÉS

Az utánpótlás-nevelés napjainkban kiemelkedően fontos szerepet játszik a sportágak életében. Először az Nemzeti-Utánpótlás-nevelési Intézet szakmai felügyelete mellett indultak el a különböző utánpótlás nevelési programok (Héraklész program, Sport XXI program, Sportiskolai program). Ezek a programok több olimpiai sportág mellett a kézilabdát is magukba foglalták. Céljuk, hogy a sportolókat pályafutásuk során segítsék és támogassák, továbbá a tehetségek kiválasztását segítik elő (www.nupi.hu).

A Magyar Kézilabda Szövetség is nagy hangsúlyt fektet napjainkban az utánpótlás nevelésre. Ehhez kapcsolódóan a sportág utánpótlás területén egy új rendszer van kialakulóban, melynek célja, hogy egységesített kézilabda oktatás valósuljon meg hazánkban. Ennek pozitív hozományaként a Szövetség azt reméli, hogy nagyobb merítési lehetőségük lesz a válogatott csapatok összeállítása során.

Jelen kutatás célkitűzése, hogy bemutassa a magyar kézilabda utánpótlás nevelési rendszerének változásait, különös tekintettel a Szakszövetség által bevezetett újításokra.

ELMÉLETI HÁTTÉR

A Magyar Kézilabda Szövetség hosszú távú, 2009-2017-es sportágfejlesztési stratégiájában a szövetség szakmai vezetői a sportág öt területére vonatkoztatva határozták meg célkitűzéseiket és azok megoldási koncepcióit. Az öt terület a következő: verseny- és élsport, az oktatási intézményeken belül megjelenő kézilabdázás, a szabadidős kézilabdázás, fogyatékosok sportja, illetve, ami jelen kutatás szempontjából a legfontosabb, az utánpótlás-nevelési koncepció (Juhász et al., 2017)-

Az utánpótlás-nevelési koncepció egyik legfontosabb célja az utánpótlás bázis növelése, de nem az a fontos, hogy létszámailag növekedjen az érték, hanem az, hogy minél több tehetséges gyermek kinevelésén keresztül még eredményesebbé váljon a sportág. Fontos, hogy a gyerekek már az iskolában megismerkedjenek a kézilabdával, így az iskolai tantervek részévé kell válnia a kézilabdának (Páll, 2011, 2016) Az iskolai képzésre épülő versenyrendszer kialakítása is a koncepció egyik része. A szövetség úgy véli, egységes rendszert kell kialakítani az utánpótlás-

nevelés területén a képzés és a versenyeztetés során egyaránt, ezért a szakmai stáb meghatározza az utánpótlás-nevelésben a minőségi munka alapkövetelményeit. A szövetség fejleszteni fogja a jelenlegi információs rendszert, melyben már követhető lesz a sportolók pályafutása. Ennek oka, hogy a fejlesztések után a könnyebben kezelhető felület a tudatosabb tehetségirányítást, gondozást teszi majd lehetővé (Marczinka, 2014).

A szövetség az előbb ismertetett célok megvalósításának érdekében a következő lépéseket szeretné végrehajtani. Az egységes rendszer kialakítása érdekében a Magyar Kézilabda Szövetség kidolgoz egy speciális korcsoportokra bontott képzési kézikönyvet. Az utánpótlással foglalkozó edzők számára rendszeresen szervez továbbképzéseket a megfelelő szakmai felkészültség érdekében. Az iskolai testnevelés bevezetése érdekében felveszi a kapcsolatot az oktatásért felelős tárcával, valamint a szövetség szeretné akkreditálni a kötelező testnevelő tanári továbbképzésre a kézilabdát. A kistérségi tehetség-kiválasztás megszervezése, majd a kiválasztott tehetséges gyermekek számára táborok szervezése a legjobb szakemberekkel. Végül, de nem utolsó sorban a Magyar Kézilabda Szövetség a működő programokon keresztül szeretné támogatni a kimagasló utánpótlás-bázisok tevékenységét (www.zsigagyula.com).

A Magyar Kézilabda Szövetség 2017-ben adta ki a Korosztályos Képzési Kézikönyvet (Juhász et al., 2017), mely az egységes tematikát foglalja magában. Az egységesség lényege, hogy az egész országban minden egyesületnél és sportszervezetnél azonos korú gyermekek ugyanabban a képzésben részesüljenek. Ennek érdekében az összes nevelőedző megkapja a szakanyagot. A szövetség azt reméli, hogy ez a folyamat segít a képzettségbeli kimagasló különbségek csökkentésében, nagyobb kiválasztási lehetőséget biztosít és idővel akár egy új arculatot adhat a magyar kézilabdázásnak.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A kutatás módszere szakértői interjú volt. Az interjú vezérfonalának elkészítésekor az interjú kérdések sorrendje úgy lett kialakítva, hogy a szakértők a sportággal való megismerkedésüktől kezdődően a jelenlegi helyzetig tudjanak információt szolgáltatni. Ezáltal össze lehet hasonlítani a régi és a jelenlegi képzéseket a sportág területén. Fény derülhet a változások okára, valamint a jelenlegi helyzet pozitív és negatív vonatkozásaira is. A következő szakemberek voltak az interjú alanyok:

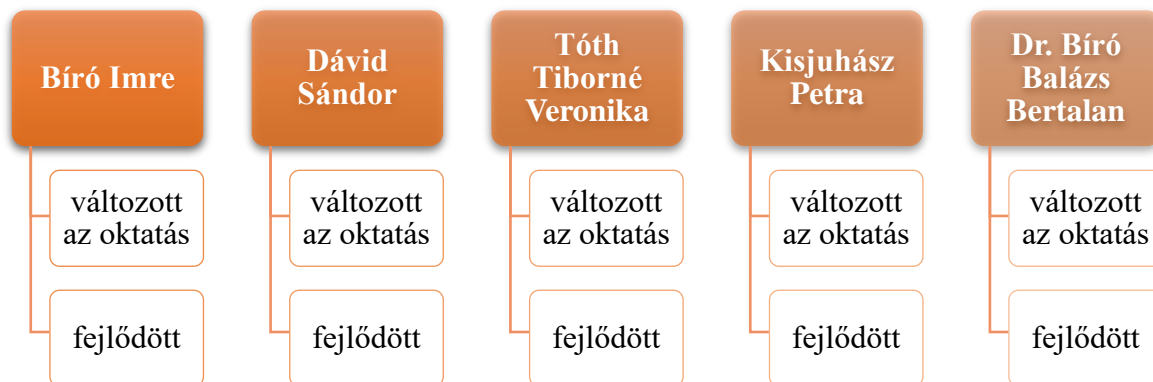
- Bíró Imre – volt válogatott kézilabda kapus, felnőtt és utánpótlás csapatok edzője, jelenleg a Debreceni Egyetem Sporttudományi Intézetében testnevelő szakos hallgatóknak oktatja a kézilabdát;
- Tóth Tiborné Veronika – volt játékos, tanár, jelenleg egyesületi utánpótlás nevelőedző;

- Dr. Bíró Balázs Bertalan – volt játékos, jelenleg NB1-es férfi kézilabda csapat és a serdülő korosztály edzője;
- Kisjuhász Petra – jelenleg is játékos és utánpótlás korosztályok edzője;
- Dávid Sándor – volt játékos, felnőtt utánpótlás csapatok edzője, jelenleg női és férfi kézilabdában serdülő korosztályok edzője.

A kiválasztott öt sportember tudása, a kutatási témával kapcsolatos tapasztalatai miatt a vizsgált terület szakértői, véleményük értékes következtetések levonását teszi lehetővé.

Eredmények és megbeszélés

Az interjúk során kapott eredmények közül először a kézilabda oktatásának változását és a technikai, taktikai fejlődését interjúalanyaim gyermekkorához képest szemlélteti az 1. ábra.

1. ábra: A kézilabda technikai, taktikai fejlődése és oktatásának változása

Forrás: Saját szerkesztés

A sportág oktatása minden interjúalany szerint megváltozott. Azonban mindenki másban látja a változást, sőt az öt személy közül ketten úgy érzik, hogy negatív irányú az elmozdulás. Az interjúk által kapott eredmények alapján, elmondható, hogy a kézilabda oktatása megváltozott és ez több területen is érzékelhető. A válaszadók gyermekkorához képest ma egy teljesen új rendszer formálódik ezzel párhuzamosan az oktatási módszerek is változnak. A kapott válaszok alapján a sportág technikailag és taktikailag is sokat fejlődött. A fejlődést elősegítette a játék gyorsulása, az eszköztár bővülése, a sportág népszerűsége. Az is elmondható, hogy napjainkban a játék jóval több taktikai elemet tartalmaz a korábbi évekhez képest (Gyömbér et al., 2016)

Bár a kutatás az egyesületi kézilabda utánpótlás-nevelésre fókuszál, az iskolai testnevelés hasznosságára is rákérdeztünk.

2. ábra: Iskolai oktatásban megjelenő kézilabda oktatás hasznossága

Forrás: Saját szerkesztés

A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy az iskolákban megjelenő kézilabda oktatás segíti a sportág fejlődését. Ebben a témában minden interjúalany egy véleményen volt. Érdekes, hogy a válaszadók gyermekkorában a gyerekek iskolai szinten ismerték meg a kézilabdát és csak a tehetségesebbek kerülhettek be az egyesületekhez. Az évek során valamilyen ez a tematika átkerült az egyesületekhez és minden korosztályt már klub szinten edzenek. Napjainkban van arra irányuló szándék, hogy visszavezessék a kézilabda oktatását az iskolákba. A probléma azonban, melyet minden interjúalany elmondott az, hogy nincsenek megfelelő szakemberek az iskolákban.

A Korosztályos Képzési Kézikönyv célja, hogy egységesített kézilabda oktatás legyen Magyarországon. Az interjú tartalmazta azt a kérdést, hogy a megkérdezett szakértők szerint a könyv segítheti-e az utánpótlás-nevelés fejlődését és fogják-e alkalmazni a könyvben leírt követelményeket. Válaszaikat a 3. ábra foglalja össze.

3. ábra: Interjúalanyok véleménye a Korosztályos Képzési kézikönyvvel kapcsolatban

Forrás: Saját szerkesztés

Megállapíthatjuk, hogy az interjúalanyok közül egy személy nem ismeri a könyvet, de ő el is mondta, hogy nem is akarja megismerni (már nyugdíjas). Azonban azok, akik ismerik, a könyvet úgy gondolják, hogy az segítheti az utánpótlás-nevelés fejlődését. Ennek ellenére két megkérdezett személy nem fogja alkalmazni a könyvet edzéseik során, mert saját elképzeléseiket szeretnék megvalósítani.

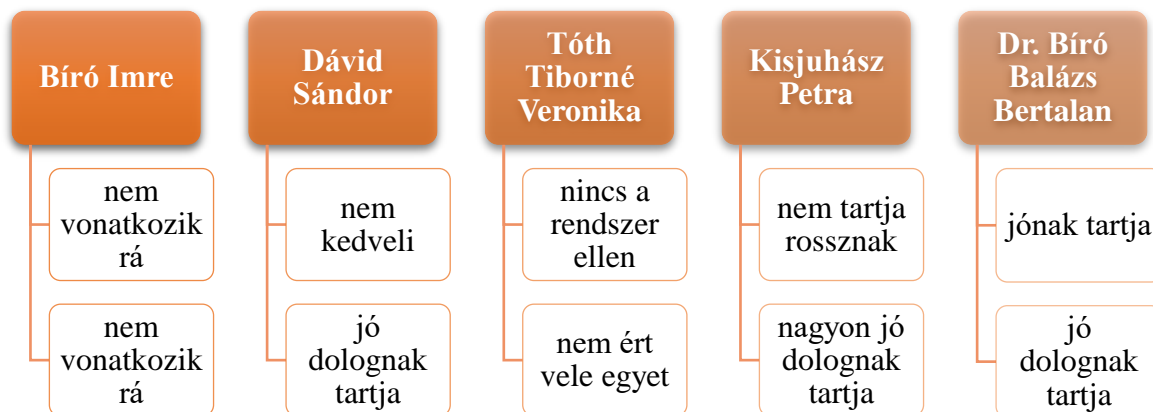
Az interjúk során többször is szóba került az egységesített kézilabda rendszer. Ezzel kapcsolatban a válaszok nagyon eltérőek voltak, mint azt a 4. ábra is mutatja. Azonban a kapott eredmények alapján összességében megállapítható, hogy az egységesített kézilabda rendszer Magyarország utánpótlás-nevelésének további fejlődéséhez nagymértékben hozzá tud járulni. Interjúalanyaim közül ketten is megemlítették, hogy ez a rendszer Nyugaton már működik, amennyiben hazánkban is meghonosodik, biztosan pozitív elmozdulást eredményez majd.

4. ábra: Interjúalanyok véleménye az egységesített kézilabda rendszerről

Forrás: Saját szerkesztés

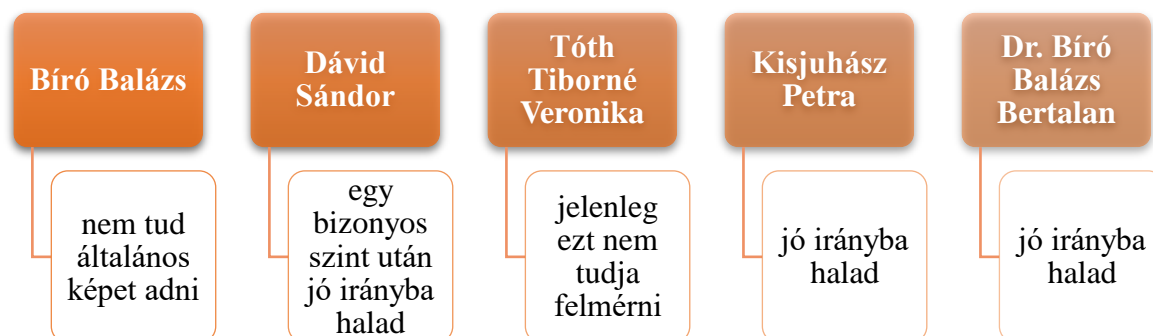
A Magyar Kézilabda Szövetség nemrégiben két jelentős újítást is bevezetett. Az egyik egy elektronikus rendszer az edzők számára, a másik pedig a területi ellenőrzés, mely során az ellenőrök kilátogatnak az utánpótlás korosztályok edzéseire.

5. ábra: Interjúalanyok véleménye az elektronikus rendszerről és a területi ellenőrzésről

Forrás: Saját szerkesztés

Az interjúk során kapott válaszok nagyon eltérőek voltak a két újtással kapcsolatban, ahogyan azt az 5. ábra is szemlélteti. Azonban az elektronikus rendszerre kapott válaszok alapján, arra lehet következtetni, hogy szükséges a sportágban, mert az egységesített rendszer működését segíti. Nyilván még gyerekcipőben jár ez a rendszer Magyarországon, az edzőknek is hozzá kell szokni. Továbbá a kapott eredmények alapján természetesen még akad javítanivaló a rendszerben. A területi ellenőrzéssel kapcsolatos válaszok alapján elmondható, hogy szintén szükség van rá a sportágban. Az egységesített kézilabda rendszer kialakításához, ellenőrizni kell az edzőket, ez egyrészt az utánpótlás-nevelés fejlődését segíti, másrészt a felnőtt csapatok képzésére is hatással lehet.

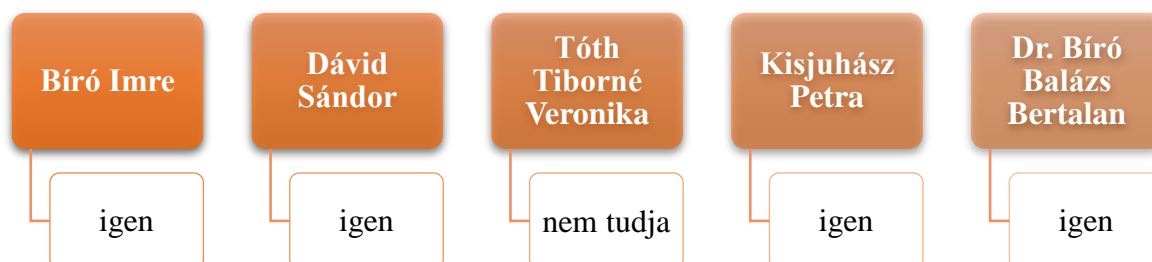

6. ábra: Interjúalanyok véleménye arról, hogy milyen irányba halad az utánpótlás-nevelés

Forrás: Saját szerkesztés

Az utánpótlás-nevelés aktuális helyzetével kapcsolatban az interjúk által kapott eredmények eltérőek voltak, ahogyan az a 6. ábrán is látható. Ennél a kérdésnél nemcsak a konkrét válaszokat kell figyelembe venni, hanem az egész interjút. Az oktatás változása, a sportág technikai, taktikai

fejlődése, az eszköztár bővülése, a korosztályos képzés, a rengeteg versenylehetőség az egységesített rendszer újításai mind hozzájárulnak a rendszer fejlődéséhez.

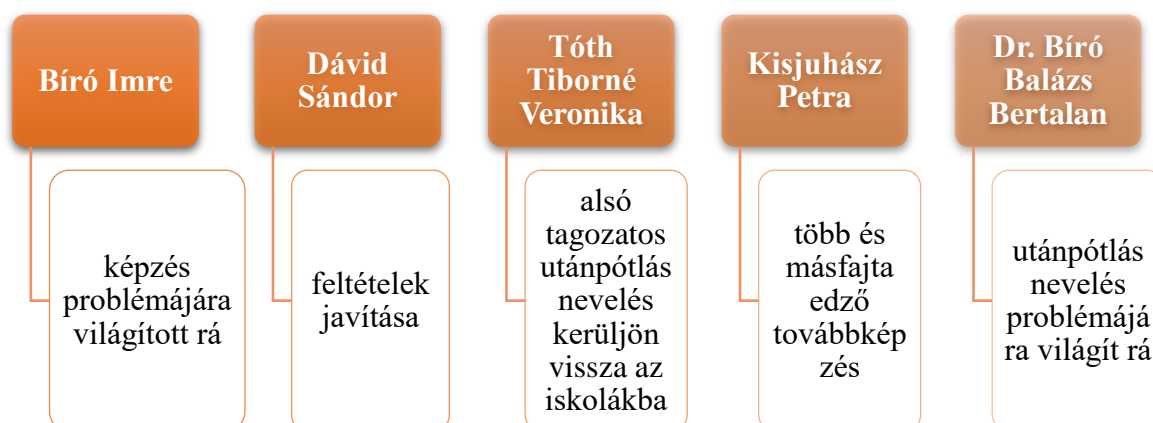

7. ábra: Interjúalanyok véleménye arról, hogy közelebb tudunk-e kerülni a nemzetközi színvonalhoz az újítások által

Forrás: Saját szerkesztés

Az interjú során kapott eredményeket tekintve egy válaszadó kivételével mindenki úgy gondolja, hogy az újítások révén közelebb tudunk kerülni a nemzetközi szinthez. Tóth Tiborné Veronikától azért érkezett az ábrán látható válasz, mert úgy gondolja, hogy sok olyan tényező van, amit sem az edzők sem pedig a szövetség nem tud befolyásolni. Azonban a többiektől kapott eredmények alapján megállapítható, hogy az újítások céljai között szerepel a nemzetközi színvonalba való eredményes visszatérés. Az egységesített rendszer célja, hogy a kézilabda válogatott ne csupán egy- két csapatból tudjon építkezni, hanem minél nagyobb kiválasztási lehetőséggel rendelkezzen.

Az interjúk végén a szakértők javaslatát kértük azzal kapcsolatban, hogy mi segíthetné még Magyarországon a kézilabda utánpótlás nevelését. Válaszaikat a 8. ábra összegzi.

8. ábra: Interjúalanyok javaslattétele

Forrás: Saját szerkesztés

Bíró Imre kritikája a képzéssel kapcsolatban időszerű, de jelen kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a változtatások elkezdődtek a képzéssel kapcsolatban. Azzal a problémával kapcsolatban, melyet Dr. Bíró Balázs Bertalan említett az interjú során, hogy a legrutintalanabb edzők kerülnek a legkisebb korosztályokhoz, úgy véljük előre lépés történhet a Korosztályos Képzési Kézikönyv által, hiszen támpontot tud adni a kezdő edzők számára, továbbá a területi ellenőrök is segíteni tudják őket abban, hogy munkájukat minél színvonalasabban végezzék. A másik három személy javaslata pozitív irányultságú volt. A feltételek javítása fontos, mert valóban sokat jelent az utánpótlás-nevelés területén és számos település csarnok hiányban szenved. Az alsó tagozatos utánpótlás korosztályok iskolákba való visszakerülésének gátja az, hogy nincs meg a megfelelő személyi feltétel. Tehát ha az iskolai testnevelő tanárok megfelelő kézilabda szakirányú képzéseket kapnának, akkor működőképes lehetne, hiszen a megkérdezettek gyermekkorában is működött. Kisjuhász Petra javaslata nagyon pozitív. Minden edzőnek folyamatosan képezni kell magát ahhoz, hogy aktuális és modern lehetőségekkel bővítse tudását, mert ezzel utánpótlás csapataik megfelelő fejlődését tudják szolgálni.

ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás eredményeként megállapítható, hogy Magyarország kézilabda utánpótlás nevelésének fejlődése az öt megkérdezett szakember szerint jó irányba tart. A Magyar Kézilabda Szövetség számos újítást vezetett be, melyekkel az utánpótlásedzők tevékenységét próbálják segíteni természetesen mindemellett a játékosok fejlődésére is nagy hangsúlyt fektetnek.

Ennek érdekében az utánpótlás-korosztályokat két éves bontásokban határozták meg, ezáltal a gyerekek a saját korosztályukban a saját képességeiknek megfelelő képzést kapnak, melynek következtében egy tematikusan felépített fejlődés fog létrejönni az utánpótlás nevelésben.

A szövetség minden korosztály számára bajnokságokat ír ki, továbbá torna lehetőséget biztosít az ország egész területén.

Az egységesített rendszer kialakulásának érdekében a Magyar Kézilabda Szövetség létrehozott egy kézikönyvet, mely magában foglalja a tematikát és irányvonalként szolgál az edzők számára. Továbbá az új rendszer pozitív eredményeként az utánpótlásból kikerülő játékosok be tudnak csatlakozni akár a nemzetközi vérkeringésbe is. Ezáltal új színt és lendületet vihetünk a válogatott csapatok életébe és reméljük, hogy ez egyben sikeresebb nemzetközi szereplést is eredményezhet.

A mérvadó vélemények ellenére a vizsgálat eredményei nem tekinthetők reprezentatívnak. A jövőben szükség lenne az edzők jóval szélesebb körét érintő kutatásokra, melyben több magyarországi régió, az egész ország képviselve lenne.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Gyömbér N.- Kovács K.- Ruzits É. (2016): Gyereklélek sportcipőben. Noran Libro, Budapest, 376p
2. Juhász I.- Dr. Marczinka Z.- Dr. Ökrös Cs.- Papp Gy.- Varga J.- Zsiga Gy. (2017): Korosztályos képzési kézikönyv. Kék Európa Stúdió, Budapest, 219p
3. Marczinka Zoltán (2014): Kézilabdázás. Kék Európa Stúdió, Budapest,
4. Páll Tibor (2011): Főszerepben a labda. Fix Logistic Trans-Sport Kft., Dabas, 187p
5. Páll Tibor (2016): Egyéni képzés A-tól Z-ig. Fix Logistic Trans-Sport Kft., Dabas, 203p
6. http://www.nupi.hu/download/tao/MKSZ_Sportagfejlesztes_web.pdf
Letöltve: 2018.02.14.
7. <http://gyulazsiga.com/uj-utanpotlas-nevelesi-program-lep-eletbe/>
Letöltve: 2018.02.14.